Kõrgem Kunstikool Pallas
Fotograafia osakond

Fotoseeria “Inimene kui klots”

Lõputöö

Kertu Kasemets

Juhendaja: Taavi Piibemann

Tartu 2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS ... 3
1. INTERJÖÖRIFOTOGRAAFIA AJALUGU ... 5
2. INTERJÖÖRIFOTOGRAAFIA TEHNILISED PÕHIMÕTTED ... 6
2.1 Keha interjöörifotograafias ... 7
3. IMPROVISATSIOON KUI LOOME- JA UURIMISMEETOD ... 10
4. PROTSESSI KIRJELDUS ... 13
4.1 Fotoseeriate Analüüs ... 17
4.1.1 Tartu Ülikooli raamatukogu fuajee trepp ... 17
4.1.2 Eesti Rahva Muuseumi suur fuajee ... 18
4.1.3 Eesti Rahva Muuseumi alumine trepp ... 18
4.1.4 Tartu raudteejaama perroonile viiv koridor ... 18
4.2 Töötlus ja tööde valik ... 19
5. KOKKUVÕTE ... 20
SUMMARY ... 21
KASUTATUD KIRJANDUS ... 22
Kasutatud visuaalsed allikad ... 22
LISAD ... 23

SISSEJUHATUS

Minu huvi interjöörifotograafia vastu süvenes Andrus Kanneli arhitektuurifotograafia kursusel. Enim pakkus mulle huvi just sellises stiilis interjöörifotode tegemine, mida ollakse harjunud nägema mõnes arhitektuuri ajakirjas. Tantsuga olen tegelenud juba 18 aastat, oman tantsuspetsialisti kutset ja viimased 3 aastat töötanud tantsuõpetajana. Otsustasin need kaks huvi enda lõputöös ühendada.
Selles fotoseerias käsitlen inimest kui keha, mis on suhtes või dialoogis mingi kindla ruumiga. Eesmärk on proovida keha sobitada ruumi nagu lego klots. Seega ei pea keha ruumis asetsemine olema nii-öelda loogiline või praktilisele kasutusviisile vastav. Samuti soovin uurida ruumi läbi keha ja teha sellest protsessist ka tehniliselt korrektsed pildid. Ruumide valikul otsustasin fookusesse võtta läbi liikumiseks mõeldud alad. Valiku tegin ka selle põhjal, mis ruumides ma ise tihti viibin või läbin. Valisin seeriad teha just klassikalise interjöörifoto stiilis, et kujutada ruumi selgelt, struktureeritult ja neutraalselt. Selline lähenemine loob selge visuaalse raami, milles keha hakkab toimima eristuva elemendina ja aitab esile tuua minu töö keskse teema ehk keha ja ruumi vahelise suhte.

Interjöörifotograafia on traditsiooniliselt kujutanud ruumi inimtühjana, rõhutades arhitektuuri vormi, valgust ja geomeetriat. Keha lisamine sellesse kujutamisviisi tekitab küsimuse, mis juhtub, kui inimene ei allu ruumi loogikale, kui ta ei liigu sihipäraselt, ei istu ettenähtud kohtades ega käitu nii, nagu ruum ette näeb. See pinge keha ja interjööri vahel on käesoleva töö lähtepunkt.

Töö eesmärk on uurida, kuidas inimkeha saab arhitektuurilises ruumis toimida "klotsina" ehk elemendina, mis merleb ruumi struktuuri, täidab selle tühimikke või läheb sellega hoopis vastuollu, otsib viise kuidas olla osa interjöörist või kuidas sellega hoopis vastanduda. Uurimisobjektiks on keha ja liikumiseks mõeldud avalike siseruumide suhe (koridorid, fuajeed ja trepid), mida uuritakse nii visuaalselt kui kehaliselt.

Tööülesanded on järgmised: kaardistada sobivad lokatsioonid, töötada välja improvisatsioonipõhine meetod liikumise loomiseks koostöös tantsijaga ning pildistada igas lokatsioonis kolmepildilise seeria kujul, mis püüab kinni liikumise protsessi.

Põhilise töömeetodina kasutan improvisatsiooni ehk struktureeritud lähenemist, kus liikumine tekib etteantud ruumipõhiste, kehaliste või emotsionaalsete tingimuste vastusena. Fotograafiliselt järgin klassikalise interjöörifotograafia põhimõtteid, kasutan statiivi, lainurkobjektiivi, valgust ja sümmeetrilist kompositsiooni. Selline tehniline valik loob kontrollitud pildikeele, mis toob esile keha mittefunktsionaalse käitumise.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses kahes antakse ülevaade interjöörifotograafia ajaloost ja tehnilistest põhimõtetest. Kolmas peatükk käsitleb improvisatsiooni kui loome- ja uurimismeetodit. Neljas peatükk kirjeldab pildistamisprotsessi, millele järgneb fotoseeriate analüüs. Töö lõppeb kokkuvõttega.

1. INTERJÖÖRIFOTOGRAAFIA AJALUGU

Interjöörifotograafia kujunes välja 19. sajandil paralleelselt fotograafia tehnilise arenguga. Varajaste fotograafiliste protsesside, nagu dagerrotüüpia ja märgkolloodium, puhul olid säriajad pikad, mistõttu pildistati peamiselt staatilisi ruume ning välditi liikuvate inimeste kujutamist liikumisest tuleneva hägususe tõttu. Seetõttu kujunes välja esteetika, mis rõhutas ruumi püsivust ja selgust (Linnap 2013 : 32).

Lenman defineerib arhitektuurifotograafiat kui praktikat, mis hõlmab nii hoonete eksterjööride kui interjööride kujutamist ning mille eesmärk võib olla nii visuaalne dokumentatsioon kui ka kunstiline või propagandistlik väljendus (Lenman 2005: 45).

20. sajandi alguses, modernistliku arhitektuuri esiletõusuga, muutus interjöörifotograafia oluliseks arhitektuuri vahendajaks. Fotograafiat kasutati ruumide dokumenteerimiseks ja esitlemiseks arhitektuuriajakirjades, kataloogides ning reklaamides. Selliste fotode eesmärk oli näidata ruumi võimalikult esteetilise, korrastatud ja funktsionaalsena. Interjöörifotograafia kaudu vahendati ideaale kaasaegsest elukeskkonnast ning kujundati arusaama heast disainist.

Lenman kirjeldab, kuidas professionaalsed arhitektuuriajakirjad hakkasid 20. sajandil üha enam tuginema tellitud fotoseeriatele hoonete kujutamiseks. See rõhutas rohkem arhitektuurset ideed, mitte ruumi tegelikku kasutust (Lenman 2005: 45).

21. sajandi teises pooles hakkas interjöörifotograafia liikuma dokumenteerivast praktikast kontseptuaalsema suuna poole. Ruum ei olnud enam pelgalt kujutatav objekt, vaid seda hakati mõtestama sotsiaalse ja kogemusliku nähtusena, mille tähendus kujuneb kasutuse kaudu.

Tänapäeval hõlmab interjöörifotograafia nii kommertslikku kui ka kunstilist praktikat. Kui kommertsfotograafias domineerib endiselt esteetiline ja korrastatud kujutamisviis, siis kunstilises kontekstis kasutatakse interjööride kujutamiseks lisaks eelmainitud korrastatud stiilile ka sellist metoodikat eiravat stiili, vastavalt kunstniku soovile. Oluline ei ole kindlate reeglite järgimine, vaid vaba väljendusviis.

2. INTERJÖÖRIFOTOGRAAFIA TEHNILISED PÕHIMÕTTED

Interjöörifotograafia eesmärk on kujutada ruumi võimalikult selgelt, loetavalt ja visuaalselt tasakaalustatult. Erinevalt paljudest teistest fotograafia žanritest on siin oluline säilitada arhitektuuri proportsioonid, perspektiiv ja ruumi terviklikkus.

Üks olulisemaid tehnilisi aspekte on kaamera stabiilsus, mistõttu kasutatakse statiivi. See võimaldab pildistada pikema säriajaga ning saavutada maksimaalse sügavusteravuse kogu kaadris. Samuti aitab statiiv hoida kaamera fokaaltasapinda paralleelsena ehitise vertikaalsete pindadega, vältimaks viimaste moonutatud kujutamist. See võimaldab valida kaadri väga täpselt.

Objektiivi valik on samuti määrav. Interjöörifotograafias kasutatakse sageli lainurkobjektiive, mis võimaldavad hõlmata suuremat osa ruumist. Samas tuleb vältida liigset moonutust, mis võib ruumi proportsioone ebaloomulikult muuta. Professionaalses praktikas kasutatakse ka tilt-shift objektiive, mis aitavad minimeerida optikast tulenevat ruumi moonutusi.

Valgus mängib fotograafias keskset rolli. Interjöörifotograafias on eelistatud on loomulik valgus, kuna see annab ruumist realistliku ja pehme mulje. Sageli kombineeritakse erinevaid valgusallikaid ning kasutatakse mitut säritust, ehk HDR-i, et tasakaalustada aknast tulevat tugevat valgust ja ruumi sisemist valgust. Selline lähenemine aitab säilitada detailid nii varjudes kui heledates alades. Samuti pannakse ka päevasel ajal pildistades ruumis tuled põlema, see annab ruumile elu juurde.

Kompositsioonis on oluline rõhutada ruumi struktuuri ja loogikat. Kaadrid on sageli sümmeetrilised või järgivad arhitektuurseid jooni, mis aitab luua korrastatud ja selge visuaali. Kaamera asetatakse enamasti silmade kõrgusele, et säilitada loomulik perspektiiv.

Järeltöötluses korrigeeritakse perspektiivi, tasakaalustatakse värvitoone ning parandatakse kontrasti. Eesmärk on tuua esile ruumi tegelik iseloom ja materjalid.

Selline lähenemine rõhutab arhitektuuri, valguse ja kompositsiooni selgust, kuid jätab kõrvale keha kui aktiivse ruumikogemuse kandja.

2.1 Keha interjöörifotograafias

Keha lisamine interjöörifotograafiasse muudab eelmainitud kujutamisviisi, tuues esile ruumi ja inimese vahelise vastastikuse suhte. Keha fotograafias ei ole dekoratiivne element, vaid tähendusloome vahend, mis on alati suhtes võimu ja keskkonnaga (Clarke 1997: 123).

Karen Knorri fotoseeriates *Fables* ja *India Song* on interjöörid ajaloolised ja rikkalikud, kuhu ta asetab loomi kui ootamatuid elemente. Loomad ei täida ruumi tavapärast funktsiooni, vaid nihestavad selle tähendust, muutes ruumi tajumise viisi. Kui tavaliselt mõjuvad sellised interjöörid kontrollitult, staatiliste ja autoriteetsetena, siis loomade kohalolu muudab need ettearvamatuks ja elusaks. Knorr märgib, et valmide tavapärane eesmärk on õpetada moraali, juhtides tähelepanu loomade käitumisele ja selle seostele inimlike tegevuste ning puudustega. Loomad kõnelevad valmides metafoorselt inimlikust rumalusest ja kritiseerivad inimloomust. Kuid Knorri seeriates *Fables* ja *India Song* ei ole loomad riietatud inimesteks ega kanna otsest moraalset sõnumit. Vabastatuna narratiivsetest piirangutest liiguvad nad vabalt inimeste territooriumil, juhtides tähelepanu ületamatule lõhele looduse ja kultuuri vahel. Nad tungivad muuseumide ja paleede maailma, näidates kahe erineva sfääri, ühelt poolt toore looduse ning teiselt poolt kultuurilise keskkonna, omavahelist mõõtmatut kaugust. (Knorr 2014)

Foto 1. “India Song” Karen Knorr, 2010

Elina Brotherus kasutab oma töödes iseenda keha, asetades selle arhitektuurilistesse ja maastikulistesse keskkondadesse. Tema lähenemine toob esile keha kui tajuva ja kogeva elemendi, mis ei ole ruumist eraldiseisev, vaid suhestub sellega nii füüsiliselt kui ka visuaalselt. Keha kohalolu loob pildis pinge, see ei ole täielikult osa ruumist, kuid ei ole ka sellest eraldatud.

Foto 2. “Stairs” Elina Brotherus, 2022

Mõlema kunstniku puhul on oluline, et inimkeha ei ole pelgalt dekoratiivne element, vaid toimib tähendusloome vahendina. Keha muudab ruumi loetavust, tuues esile selle normid, struktuurid ja piirangud. See võimaldab vaatajal näha interjööri keskkonnana, mis mõjutab ja kujundab kehalist kogemust.

Clarke'i mõte, et figuur ruumis siseneb alati keerulisse tähendusliku ruumi kirjeldusse (Clarke 1997: 82), toetab argumenti, et keha muudab interjööri staatilisest kujutisest tähenduslikuks keskkonnaks

3. IMPROVISATSIOON KUI LOOME- JA UURIMISMEETOD

Käesolevas töös kasutasin liikumise loomisel improvisatsiooni kui teadlikku loome- ja uurimismeetodit. Improvisatsioon ei tähenda siin juhuslikku või kontrollimatut liikumist, vaid struktureeritud lähenemist, kus liikumine tekib etteantud tingimuste ja piirangute sees.

Improvisatsioon, mis oli mõnda aega kaasaegses tantsus põlatud oma eelmainitud "vaba väljenduse" konnotatsioonide tõttu, saavutas usaldusväärsuse 1960. aastatel seoses ülesande- või mängupõhise lähenemisega, mis sõltusid reeglite individuaalsest tõlgendamisest esituse käigus. Improvisatsioon, nagu Bill T. Jones on seda soololdes kasutanud, võib hõlmata spontaanselt tekkivat monoloogi ja sellega kaasnevat liikumist, mis lähtub eelnevalt määratud teemast. Kenneth Kingi tantsijate jaoks tähendab improvisatsioon vabadust valida esituse käigus erinevate ettevalmistatud fraaside ja liikumiste vahel. Dana Reitz, kes on oma kompositsiooni-improvisatsiooni strateegiaid võrrelnud jazzmuusikute omadega, kes mängivad variatsioone tuntud meloodial, loob soolosid, mis on nii elegantse ja vormiliselt koherentse ülesehitusega, et inimesed ei ole sageli teadlikud improvisatsiooni rollist nendes. (Bremser 1999 : 8)

Minu roll protsessis ei olnud fikseeritud liikumismaterjali ehk koreograafia loomine, vaid tingimuste loomine, mille kaudu liikumine sai tekkida. Töötades koos tantsijaga, lähtusin ülesandepõhisest lähenemisest, mida kasutan ka improvisatsioonilise liikumise õpetamisel. Andsin tantsijale konkreetseid ruumipõhiseid, kehalisi, emotsiooniga seotud sisendeid, mis suunasid tähelepanu ruumi struktuurile, pindadele, liikumissuundadele, tasakaalule ja emotsionaalsele tunnetusele. Need ülesanded ei määranud liikumise täpset vormi, vaid lõid raamistiku, milles tantsija sai iseseisvalt reageerida.

Improvisatsiooni kasutamine oli oluline, kuna töö keskmes oli keha ja ruumi vahetu suhe. Eelnevalt fikseeritud koreograafia oleks tähendanud liikumise eraldamist konkreetsest ruumist, samas kui improvisatsioon võimaldas liikumisel kujuneda kohapeal, lähtudes keskkonna eripäradest.

Improvisatsiooniline lähenemine mõjutas otseselt ka visuaalset tulemust. Liikumise ettearvamatus tõi esile hetki ja kehalisi asendeid, mis ei olnud eelnevalt planeeritud ning mis

sageli nihestasid ruumi tavapärast kasutusloogikat. Just sellised hetked olid selles töös olulised, kuna võimaldasid kehal toimida ruumilise elemendina, mitte pelgalt liikuva subjektina.

Merleau-Ponty järgi ei asu keha ruumis nagu ese karbis, keha asustab ruumi, orienteerudes selles läbi liikumise ja taju (Merleau-Ponty 2023: 169). See tähendab, et keha ja ruum ei ole kaks eraldiseisvat objekti, vaid ühtne kogemuslik suhe.

Improvisatsiooni abil loodud olukorrad võimaldasid analüüsida, kuidas keha saab kohanduda, vastanduda või sobituda arhitektuurilisse keskkonda ning kuidas need suhted avalduvad fotograafilises kujutises.

Kuna interjöörifotograafias on oluline maksimaalse sügavusteravuse saamiseks kasutada kinnist ava, millega kaasneb pikk säriaeg, siis lasin modellil alguses vastavalt minu sisendile improvisatsiooniliselt liikuda, misjärel jagasime sama liikumise poosideks, et mul oleks võimalik pildistada maksimaalse sügavusteravusega ja fookuses fotod.

Improvisatsioonilise lähenemise kontekstis on oluline tuua paralleel ka Willi Dorner teosega Bodies in Urban Spaces. Tegemist on rahvusvahelise projektiga, kus tantsijad paigutavad oma kehad linnaruumi arhitektuurilistesse struktuuridesse, otsides kohti, kuhu keha saab füüsiliselt “sobituda”. Need kohad ei ole algselt loodud liikumiseks, mistõttu tekivad ootamatud ja sageli ebamugavad situatsioonid.

Foto 3. Bodies in Urban Spaces, Lisa Rastl, 2014

Selline lähenemine sarnaneb ka minu selles töös kasutatud meetodile, kus liikumine ei ole eesmärk omaette, vaid vahend ruumi uurimiseks. Nagu Dorneri projektis, ei lähtunud ka minu töö puhul liikumine esteetilisest koreograafiast, vaid ruumist endast. Tantsijale antud ülesanded suunasid teda otsima olukordi, kus keha saab ruumiga kas sobituda või sellega vastuollu minna, tuues esile arhitektuuri piirangud ja võimalused.

Oluline on, et nii Dorneri projektis kui ka minu töös tekivad liikumised ja kehalised asendid situatsioonist tulenevalt, mitte eelnevalt fikseeritud kujul. See loob võimaluse avastada ruumis uusi kasutusviise ja tähendusi, mis ei ole seotud selle tavapärase funktsiooniga.

Samas erineb minu lähenemine Dorneri omast mitmes olulises aspektis. Kui *Bodies in Urban Spaces* toimib eelkõige avaliku performatiivse sekkumisena linnaruumis, siis minu töö keskendub fotograafilisele kujutisele ja selle kaudu tekkivale ruumikogemusele. Dorneri projektis on oluline vaataja vahetu kogemus ja liikumise ajalisus, minu töö puhul aga liikumise peatamine ja fikseerimine fotograafias. Mind huvitab hetk, kus ajutine kehaline olukord muutub staatiliseks kujutiseks ning hakkab toimima osana interjööri kompositsioonist. Lisaks toimub minu töö peamiselt siseruumides, mis on funktsionaalselt reguleeritud ja kontrollitud keskkonnad.

4. PROTSESSI KIRJELDUS

Esimese sammuna kaardistasin erinevaid avalikke siseruume, mida oma igapäevaelus rohkemal või vähemal määral läbin ja kasutan. Mind huvitasid eelkõige läbi liikumiseks mõeldud ruumid, nagu koridorid, fuajeed, trepid, ootealad ja parklad ehk kohad, mille peamine funktsioon on inimeste suunamine ja läbiliikumine. Sellised keskkonnad olid minu jaoks olulised just seetõttu, et need ei olnud võõrad, vaid igapäevaselt kogetud ja tuttavad paigad.

Alustasin nimekirja loomisega erinevatest kohtadest, näiteks raamatukogudest, parklatest, jaamahoonetest ja avalikest institutsioonidest. Seejärel täpsustasin nimekirja konkreetsete asukohtadega ning külastasin neid kaameraga, et dokumenteerida ruumide visuaalseid ja arhitektuurilisi omadusi. Pildistamise käigus keskendusin sellele, kuidas ruum suunab keha liikuma ning milliseid liikumisloogikaid see loob, lisaks ka sellele mis emotsioone ja tundeid need kohad minus tekitavad.

Lõpliku interjööride valiku tegin mitte ainult visuaalse huvi põhjal, vaid ka selle järgi, millistes ruumides tundsin kõige tugevamat pinget ruumi tavapärase funktsiooni ja keha võimaliku käitumise vahel. Mind huvitasid kohad, kus liikumine on tavaliselt sihipärane ja reguleeritud.

Modell ehk keha oli mul juba varem välja valitud. Jane Pärn on pika kogemusega tantsija ning sobitus minu projekti ideaalselt.

Kuna interjöörifotograafias on oluline valgus, siis pidin pildistamise aegu hoolega valima ning tegema eelnevad kokkulepped. Samuti soovisin, et pildil ei oleks kõrvalisi inimesi, kuid kuna pildistasin avalikes kohtades siis pidin olema kannatlik. Seega suhtlesin meiliteel endale sobivate asutustega ning õnneks sain kõigiga kokkuleppele.

Pildistamist alustasime Tartu Ülikooli raamatukogust, 1982 avatud hoonest, mille arhitektideks on Kalju Valdre on Mart Kalling, kus soovisin pildistada fuajee treppidel. Kuna see oli esimene lokatsioon, siis oli tunda teatavat ebakindlust ja pea laiali otsas olekut nii

minu kui ka modelli poolt, kuna ei osanud teda veel nii täpselt juhendada. Minu jaoks olid seal olulised geomeetrilised jooned, suursugusus, mis tuleneb kõrgest laest ja suurest lühtrist ning rütmilisus erinevate elementide vahel, nagu astmed ja käsipuud. Andsin modellile sisendiks kasutada trepiastmeid nagu tasapindu, proovida peatuda keset liikumist, lasta kehal murda trepi rütmi ja proovida enda keha kasutada justkui mõõteriistana.

Foto 4. Kertu Kasemets, 2026

Järgmisena suundusime Eesti Rahva Muuseumi peahoonesse, 2016 avatud hoonesse, mille arhitektideks on Dan Dorell, Lina Ghotmeh, Tsuyoshi Tane. Töötasime seal suures fuajees. See ruum mõjub ametliku ja suurena, inimene tundub väike, interjöör on puhta joonega, kõrgete lagedega ja valgusküllane. Istumisaladel on huvitavad toolid, mis näevad välja nagu suured kivid, palusin modellil nendega suhestuda, proovida neid imiteerida või sulada nendega üheks.

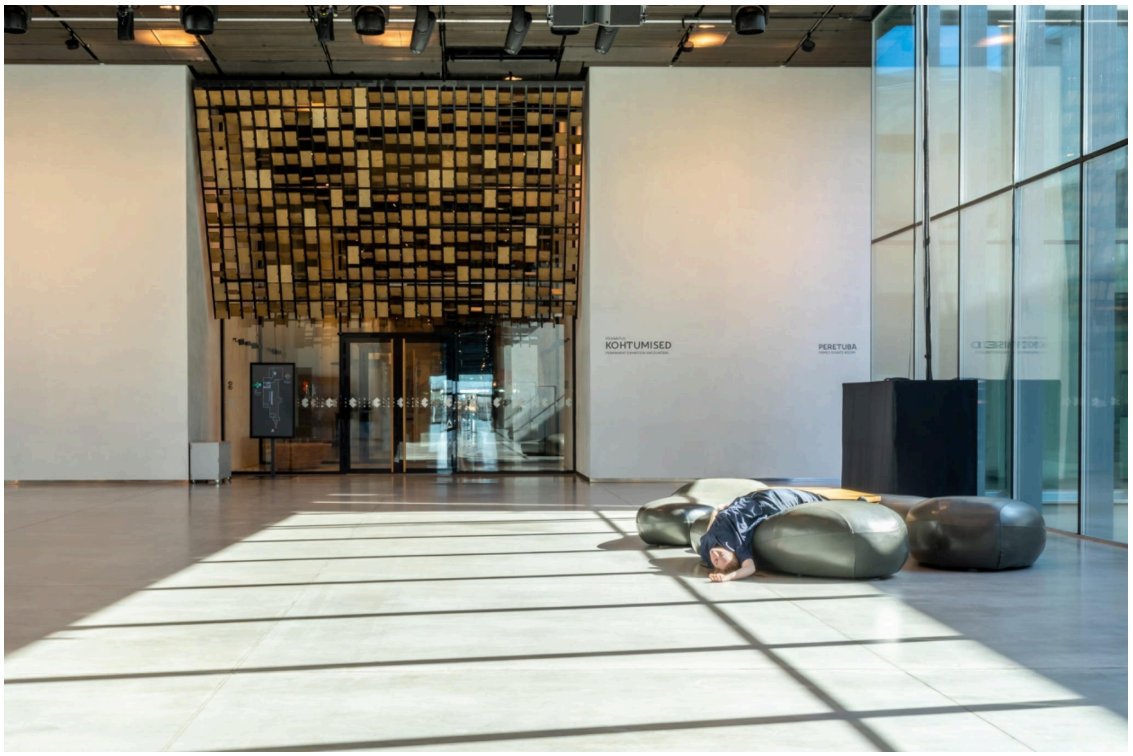

Foto 5. Kertu Kasemets, 2026

Seejärel suundusime alumisele korrusele viivate treppide juurde, kus mind huvitas ruumi geomeetrilisus. Trepp mõjus väga struktureeritud ja suunava keskkonnana, kus liikumine on tavaliselt funktsionaalne ning seotud ühest punktist teise jõudmisega. Mind huvitas, kuidas keha saab sellises kontrollitud ruumis muutuda arhitektuurilise kompositsiooni osaks.

Tantsijale antud sisendid keskendusid ruumi joonte, nurkade ja pindadega suhestumisele. Palusin tal otsida kehaga asendeid, mis kas jätkaksid ruumi geomeetriat. Improvisatsioonilise liikumise kaudu tekkisid poosid, kus keha hakkas mõjuma peaaegu ruumi pikendusena, sulandudes treppide ja klaaspindade rütmi sisse.

Foto 6. Kertu Kasemets, 2026

Viimasene suundusime raudteejaama, täpsemalt perroonile pääsemise koridori. Kuna koridor on pikk, siis on seal on keskseks elemendiks pikad jooned.

See ruumi peamine eesmärk on inimeste suunamine ja kiire läbiliikumine. Koridori pikad sirged jooned ning kitsas vorm loovad tugeva liikumissuuna taju, kus keha peaks liikuma efektiivselt ja teiste inimestega arvestades. Tavapäraselt on tegemist tihedalt kasutatava alaga, kus inimese kohalolu on seotud funktsionaalse liikumisega.

Pildistamise hetkel oli koridor aga tühi, mis muutis ruumi tavapärast atmosfääri. Mind huvitas kontrast ruumi harjumuspärase kasutuse ja modelli liikumise vahel, koht, mis on mõeldud pidevaks läbimiseks, muutus ajutiselt staatiliseks ja ootavaks keskkonnaks. Tantsijale antud ülesanded lähtusid sellest vastuolust. Palusin tal liikuda ristipidi koridori liikumissuunale ning kasutada kehaga võimalikult palju ruumi. Lisaks huvitas mind ruumis teatav igavlemise ja ootamise tunne. Kui tavaliselt liiguvad inimesed selles koridoris kindla

eesmärgiga, siis siin muutus keha sihituks ja venivaks. Kehast sai element, mis aeglustas ruumi tavapärast rütmi ning tõi esile selle arhitektuurilise struktuuri.

Foto 7. Kertu Kasemets, 2026

4.1 Fotoseeriate Analüüs

4.1.1 Tartu Ülikooli raamatukogu fuajee trepp

Seeria kolm pilti jälgivad liikumise kulgu mööda treppi, mis ei allu trepi tavapärasele kasutusele. Modell ei liigu funktsionaalselt, keha otsib asendeid, kus trepiastmed toimivad tasapindadena, mida mõõta ja kuhu keha saaks geomeetriliselt sobituda. See lokatsioon oli protsessiliselt kõige keerulisem. Avalik ruum tõi kaasa sotsiaalse surve, möödujad reageerisid negatiivselt, küsiti pildistamise lubade ja töö eesmärgi kohta, mis sundis töötama kiiresti. See pingelisus on töö kontekstis siiski tähenduslik: see näitab, et ruumi normid ei ole ainult

arhitektuurilised, vaid ka sotsiaalsed. Keha, mis ei käitu ootuspäraselt, kutsub esile otsese reaktsiooni teistelt ruumi kasutajatelt.

4.1.2 Eesti Rahva Muuseumi suur fuajee

Seerias on näha liikumist, milles modell otsib suhet kivide ja põrandaga, matkib ümbritsevate kivide vormi justkui sulades ruumi osaks. See on üks seerias kõige selgemini väljendunud "klotsi" hetki, kus keha ei võitle ruumiga, vaid kohandub sellega täielikult.

Protsess kulges rahulikumalt kui raamatukogus, kuigi turvamehe pidev valvsus oli tajutav. Ka see on osa loost, ka muuseum reguleerib kehade käitumist ning mittestandardne liikumine põrandal tekitas institutsionaalse tähelepanu.

4.1.3 Eesti Rahva Muuseumi alumine trepp

Alumine trepp on geomeetriliselt täpsem ja kitsam ruum kui suur fuajee: hall betoonist trepp, klaassein ja teravad diagonaaljooned loovad tugeva struktuurse raamistiku. Ruum annab kehale konkreetsed pinnad ja piirid, millele reageerida.

See seeria on töös kõige õnnestunuim. Kolm pilti jälgivad liikumist, milles modell uurib klaasseina ja trepiastmete vahelist nurka.

Improvisatsiooniline protsess töötas siin kõige vabamalt, ruum ise pakkus piisavalt struktuuri, et liikumine sai tekkida orgaaniliselt, ilma välise surveta.

4.1.4 Tartu raudteejaama perroonile viiv koridor

Seeria näitab liikumist, milles modell liigub ristipidi koridori liikumissuunaga, keha ei liigu edasi, vaid otsib asendeid, mis võtavad koridoris võimalikult palju ruumi. Emotsionaalne alltekst ehk igavlemine ja sihitu ootamine kohas, mis seda ei salli muudab liikumise

aeglaseks ja venivaks, mis on kontrastis koridori tavapärase kasutusega. Tühi koridor pildistamise hetkel rõhutab modelli üksindust ja anomaalsust selles keskkonnas.

4.2 Töötlus ja tööde valik

Fotode järeltöötluseks kasutasin programmi Adobe Lightroom Classic. Töötlusprotsessis lähtusin klassikalise interjöörifotograafia põhimõtetest, mille eesmärk on säilitada ruumi proportsiooni. Seetõttu keskendusin peamiselt perspektiivi korrigeerimisele, vertikaalsete ja horisontaalsete joonte sirgeks ajamisele ning valguse ja tonaalsuse tasakaalustamisele. Oluline oli, et ruum mõjuks visuaalselt puhta ja struktureeritud keskkonnana, mille sees keha saab esile tõusta.

Töötluses püüdsin säilitada ruumide loomuliku atmosfääri. Korrigeerisin peamiselt heledust, kontrasti ja värvitasakaalu, et erinevates asukohtades tehtud fotod moodustaksid ühtse visuaalse terviku. Kuna pildistamised toimusid erinevates valgusoludes, oli oluline saavutada seeria sisene tonaalne ühtsus.

Fotode valik toimus mitmes etapis. Esmalt töötlesin ja selekteerisin digitaalselt suurema hulga pilte, seejärel printisin välja esmased töövariandid. Trükitud kujul tulid nähtavale detailid, mida ekraanilt vaadates ei märganud, näiteks toonide omavahelised suhted ja tööde omavaheline mõju seeriana. Fotode füüsiline seinale asetamine võimaldas mul vaadelda töid tervikuna ning teha lõplikud valikud selle põhjal, kuidas pildid omavahel suhestusid.

5. KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärk oli uurida inimkeha ja interjööri vahelist suhet, kasutades keha kui "klotsi" ehk elementi, mis kas sobitub ruumi struktuuri või läheb sellega vastuollu. Eesmärk sai täidetud: neljast lokatsioonist valminud fotoseeriad näitavad, kuidas keha saab toimida ruumilise elemendina, mis muudab interjööri tavapärast tunnetust.

Töö olulisim metoodiline valik oli improvisatsiooni kasutamine liikumise loomisel. See osutus õigeks otsuseks, kuna improvisatsioon võimaldas liikumisel tekkida ruumist lähtuvalt, mitte eelnevalt fikseeritud kujul. Iga lokatsioon andis kehale erinevad tingimused: TÜ raamatukogu trepp pakkus geomeetrilist rütmi ja monumentaalsust, ERM-i fuajee orgaanilisi vorme ja emotsionaalset allteksti, alumine trepp täpseid diagonaale ja klaaspindu, rongijaama koridor ühesuunalist liikumissundust. Igas ruumis tekkis liikumine just nendele tingimustele vastavalt, mis on ka fotodes nähtav, kuna seeriad ei dokumenteeri poose, vaid otsimisprotsessi kulgu.

Töö suurimaks väliseks piiranguks osutus avalike ruumide sotsiaalne surve. Pildistamine avalikes kohtades tõi kaasa küsimusi, valvsust ja survet kiiresti töötada. Tagantjärele on see asjaolu aga töö temaatikaga kooskõlas: see kinnitas vahetult, et ruumi normid ei ole ainult arhitektuurilised. Keha, mis ei käitu ootuspäraselt, puutub kokku takistustega tulenevalt nii füüsilisest keskkonnast kui ka teistelt ruumi kasutajatelt. Sel moel sai sotsiaalne surve töö käigus tahtmatuks, kuid tähenduslikuks osaks.

Edaspidises töös oleks huvitav uurida, kuidas sama kontseptsioon toimiks privaatsemates või spetsiaalselt selleks kokkulepitud ruumides, kus ajaline surve puudub ja improvisatsiooniline protsess saab areneda omas tempos.

SUMMARY

Photo Series “Human as a block”

The aim of this thesis was to explore the relationship between the human body and interior space, using the body as a “block” - an element that either fits into the structure of space or comes into conflict with it. This goal was achieved: photo series created in four locations demonstrate how the body can function as a spatial element that transforms the usual perception of interior environments.

The most important methodological choice in the work was the use of improvisation in generating movement. This proved to be an appropriate decision, as improvisation allowed movement to emerge from the space itself rather than being pre-determined. Each location provided different conditions for the body: the University of Tartu library staircase offered geometric rhythm and monumentality, the Estonian National Museum foyer organic forms and emotional subtext, the lower staircase precise diagonals and glass surfaces, and the railway station corridor a forced one-directional flow. In each space, movement developed in response to these conditions, which is also visible in the photographs, as the series do not document static poses but the unfolding process of searching and adapting.

The main external limitation of the project was social pressure in public spaces. Photographing in public settings raised questions, increased vigilance, and created pressure to work quickly. In hindsight, however, this aspect aligns with the theme of the work: it directly confirmed that spatial norms are not only architectural. A body that does not behave as expected encounters obstacles arising both from the physical environment and from other users of the space. In this way, social pressure became an unintended but meaningful part of the work.

In future work, it would be interesting to explore how the same concept would function in more private or pre-arranged spaces, where time pressure is absent and the improvisational process can develop at its own pace.

KASUTATUD KIRJANDUS

Lenman, R. (2005). *The Oxford Companion to the Photograph*. Oxford University Press.

Clarke, G. (1997). *The Photograph*. Oxford University Press.

Linnap, P. (2013). Maailma fotograafia ajalugu

Merleau-Ponty, M. (2023). *Taju fenomenoloogia*. (tõlk. Mirjam Lepikult). Tartu: Ilmamaa. 2019

Bremser, M. (1999.) Fifty Contemporary Choreographers

Klementi, K., Tõugu, K. Keha on ruum, ruumi uurimine oma keha abil Kasutatud: 31.03.2026

http://www.ruumiharidus.ee/keha-on-ruum/

Knorr, K. (2014). Pressiteade Kasutatud: 10.05.2026

https://www.danzigergallery.com/exhibitions/karen-knorr/selected-works?view=slider

Kasutatud visuaalsed allikad

Bodies in Urban Spaces - Lisa Rastl, 2014 [FOTO] (vaadatud 26.03.2026)

https://www.willidorner.com/project/bodies-in-urban-spaces/

Stairs - Elina Brotherus, 2022 [FOTO] (vaadatud 3.04.2026)

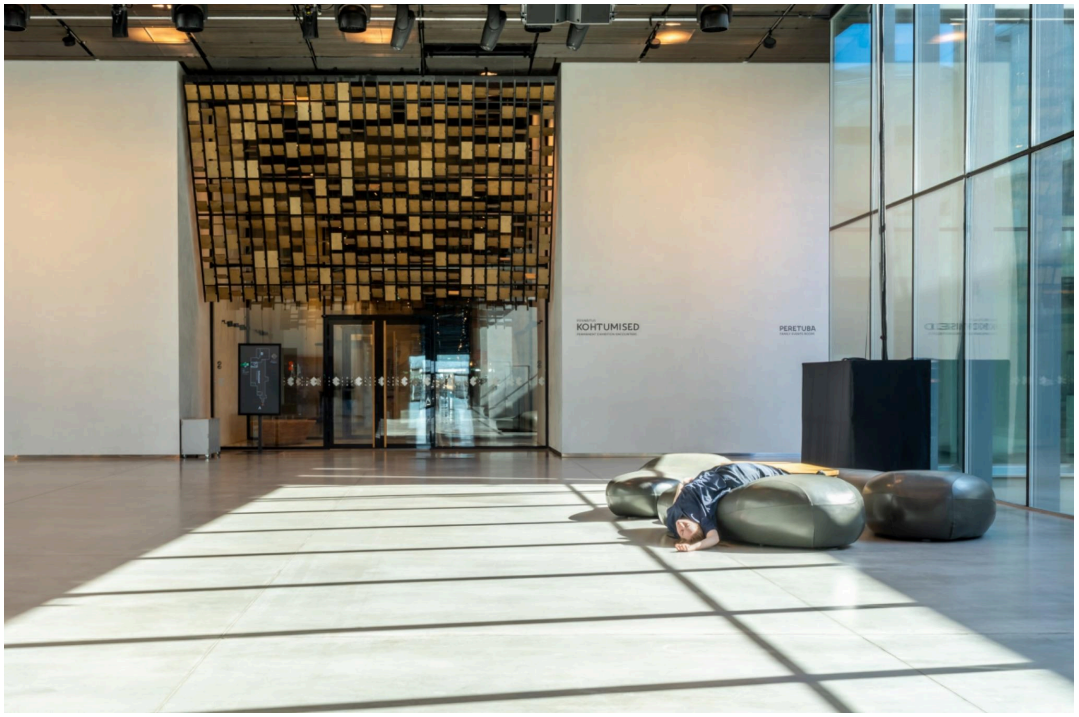
https://www.elinabrotherus.com/

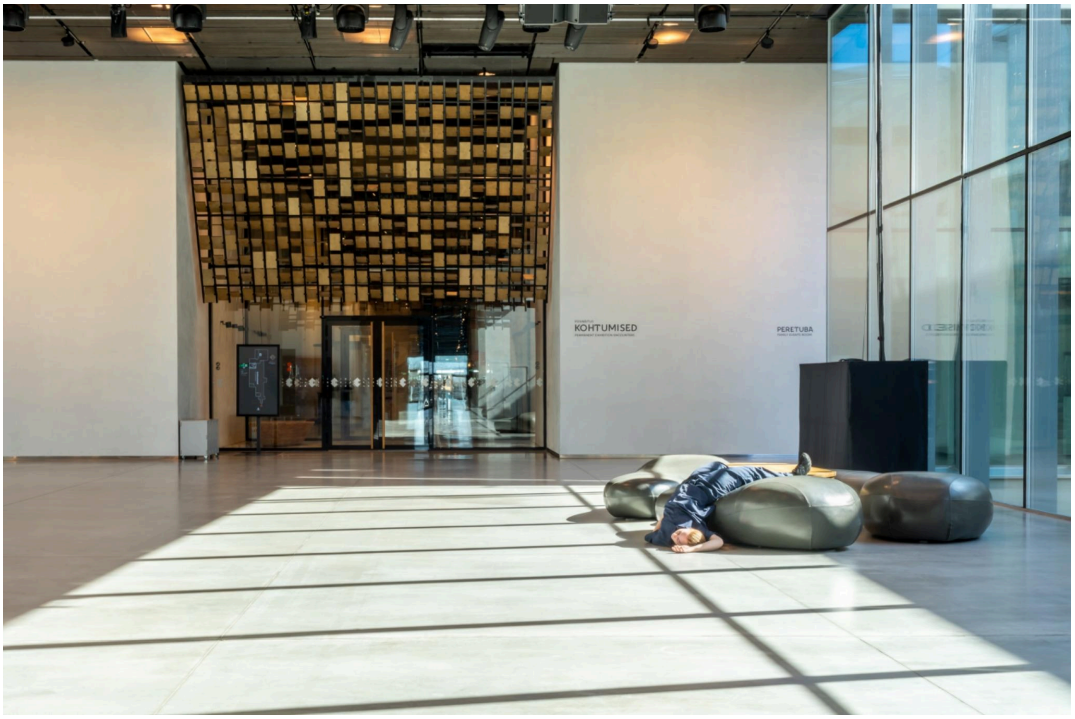
India Song - Karen Knorr, 2010 [FOTO] (vaadatud 1.04.2026)

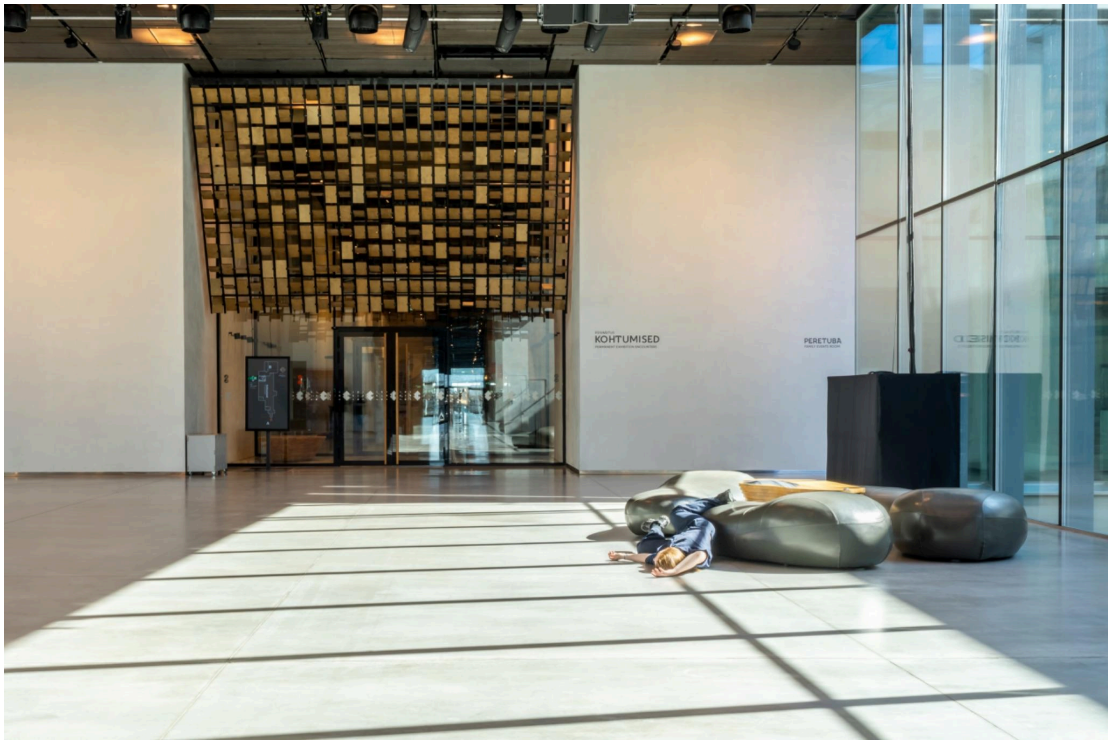
https://karenknorr.com/

LISAD

Lisa 1. fotoseeria “Inimene kui klots”

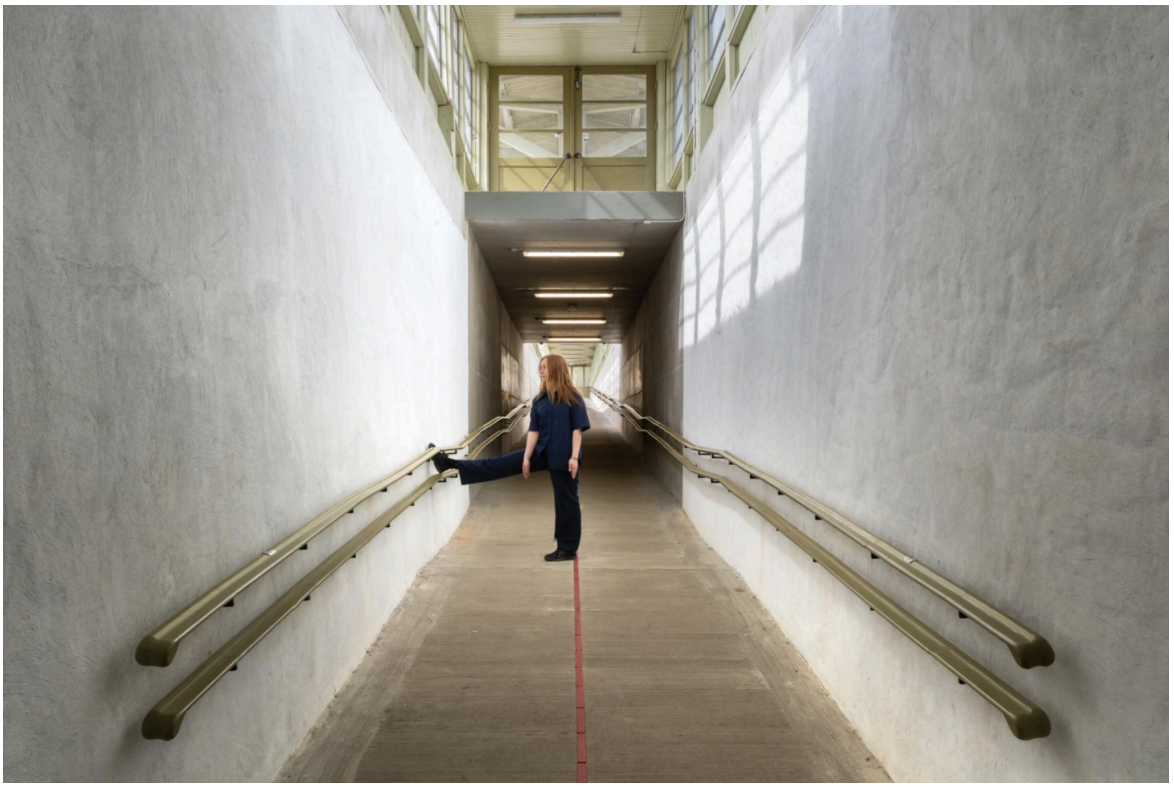

KOHTUMISED
PERETUBA

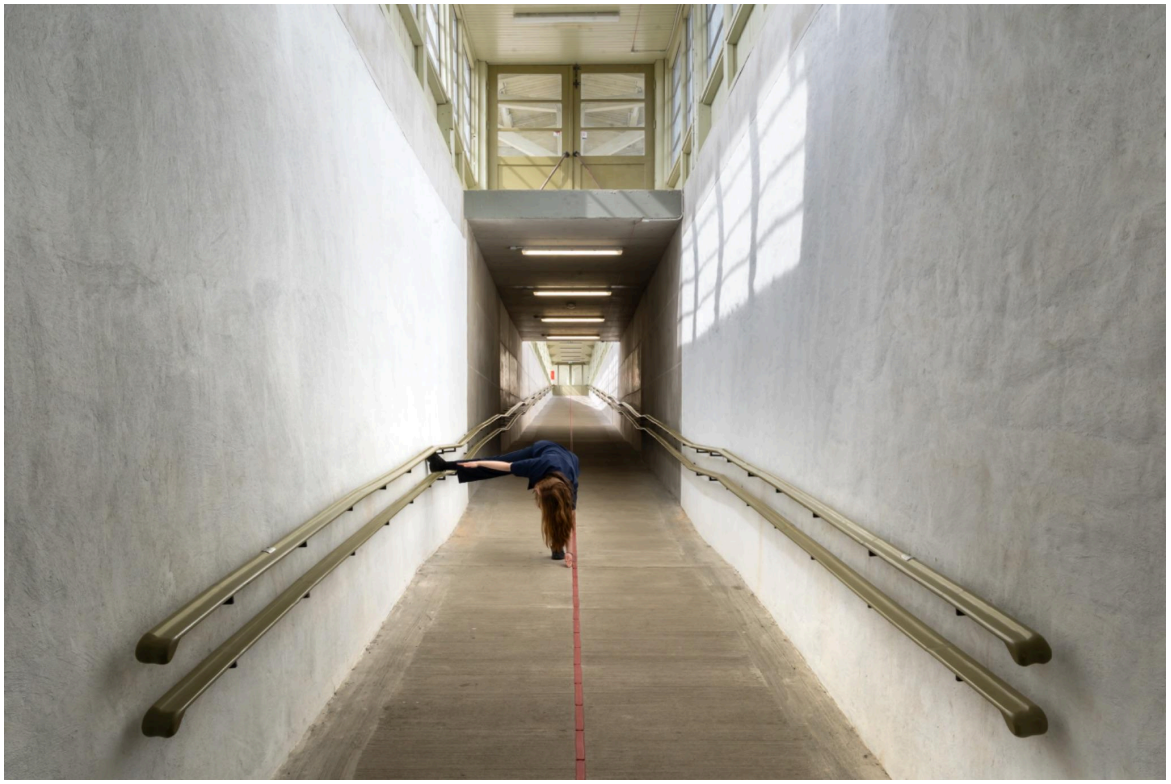

laenutusautomaat

laenutusautomaat
Self-Checker

laenutusautomaat
Self-Checker